

Comentariul operei Iona de Marin Sorescu- partea a treia

Iona este un dialog viu despre raportul dintre constiinta si existenta din care orice urma de echilibru socratic a disparut. Nu conteaza neaparat ce se intampla cu Iona, ci ceea ce spune el, cu setea sa de certitudini, cu nevoia congenitala de eternitate, de depasire a invelisului efemer care intemniteaza viata. Schimbarile de cadru - intunericul umed al primei secvente, ca si luminozitatea arida a ultimului peisaj din enonrma "burta de peste" - rezuma aceeasi senzatie a captivitatii oarbe. Indiferent la eroziunea timpului, Iona este angrenat intr-o cursa care urmareste dobandirea stabilitatii, atingerea unui tarm rezistent, durabil. Marea se distinge fie ca talazuire promitatoare a vesniciei vii, fie ca spatiu instabil care face sa alunece printre valuri orice certitudine.

Pestii tulbura mai intai visele lui Iona ca simple imagini ale succesului in cursa pedestra pentru existenta dar reapar in scena ca executori ai mortii si, totodata ca inchisori temporare, supuse, la randul lor, descompunerii. Tot astfel, in proiectarea eroului liric deslusim o acceptie binara in culori contrastante: un Iona temerar si unul prudent, un Iona-Quijote si un Iona-Sancho Panza cuprinsi amandoi in aventura totala a vietii si cutremurati laolalta de nedreptatea inadmisibila a mortii.

Iona cugeta permanent printr-un joc verbal eliberat de capcanele aparentelor, amestecand imaginile reale cu reveria conturand abstractiile si desfacand materia in sensuri generale. Prezentele terifiante sau situatiile-limita sunt privite cu gravitatea scontata chitul implacabil este interpelat familial ("ma mustatea") iar putinta sinuciderii este anulata printr-o gluma ("N-am de ce sa agat streangul... Coastele tale se clatina. Nu exista nici un val fix. Marea e naruire. Mi-ar veni toate astea in cap").

Conflictul teatral se dezvolta intre tendinta de impacare, de resemnare blajina si impulsul faustic al cunoasterii. Dramul lui Iona presarat cu aluzii caustice la prejudecatile curente, duce la acceptarea universului marunt, aflat sub apasarea fenomenelor, la revolta titanica a sfaramarii marilor taine, Marin Sorescu ramanand permanent partizanul luciditatii si privind tentatia transcedentalului ca o capcana in calea nevoii ajungerii la tarm, "la aer, lumina, pamant".

Echivaland, prin continut, un intreg sistem de categorii filozofice, Iona isi dezvaluie intelesurile polivalente prin intermediul unei clasice sucesiuni silogistice. Simbolurile partiale sunt integrate, pe rand, in marele Simbol. Pamantul fagaduintei, pare a spune autorul, se afla in noi, in om, iar singurul drum care ne poate scoate de-a dreptul la liman este cel al cunoasterii de sine. Cunoasterea de sine este si punct terminus, dar si punct de pornire, totdeauna convertibila in actiune cand este eliberata de impuritatea lumii sensibile. Fiind noi insine si cunoscandu-ne mai intai ca "uomo singulare", ajungem la "uomo nazionale" si apoi la "uomo universale".